

**УКРАЇНЬКА АСОЦІАЦІЯ
ВИКЛАДАЧІВ І ДОСЛІДНИКІВ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ**

**УКРАЇНСЬКИЙ ЩОРІЧНИК
З ЄВРОПЕЙСЬКИХ
ІНТЕГРАЦІЙНИХ СТУДІЙ**

Випуск III

**УКРАЇНА – ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ:
ВІД ПАРТНЕРСТВА
ДО АСОЦІАЦІЇ**

УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ВИКЛАДАЧІВ І ДОСЛІДНИКІВ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОРІЧНИК
З ЄВРОПЕЙСЬКИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ СТУДІЙ

**УКРАЇНА – ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ:
ВІД ПАРТНЕРСТВА ДО АСОЦІАЦІЇ**

Випуск III

**Терен
2019**

УДК 339.94
ББК У5 Б14

*За повного або часткового використання матеріалів
посилання на видання обов'язкове.
Матеріали надруковані методом прямого відтворення тексту,
наданого авторами, які несуть відповідальність
за його достовірність, зміст і стилістику,
за правильне цитування джерел та посилання на них.
Організаційний комітет не несе відповідальності за погляди,
висловлені авторами матеріалів.*

Україна – Європейський Союз: від партнерства до асоціації: Український Щорічник з Європейських Інтеграційних Студій. Вип. II.– Луцьк, Терен, 2019. – 428 с.

У Щорічнику вміщені статті учасників міжнародної науково-практичної конференції, метою якої було представити освітянський досвід у сфері викладання та дослідження європейських інтеграційних процесів в Україні та за її межами.

Щорічник підготовлено та видано за кошти проекту Асоціації: 575385-EPP-1-2016-1-UA-EPPJMO-SUPPA «Більш широке висвітлення європейської інтеграції у викладанні та наукових дослідженнях», що здійснюється за підтримки Програми ім. Жана Моне Еразмус+

Ukraine – European Union: From Partnership Towards Association. The Ukrainian Yearbook of the European Integration Studies. II. – Lutsk, Teren, 2019. – 428 p.

The publication was initiated by the Ukrainian Association of Teachers and Researchers of European Integration and was implemented within the framework of the project 575385-EPP-1-2016-1-UA-EPPJMO-SUPPA: “Enhanced Visibility on European Integration Teaching and Research”.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ISBN 978-617-7680-25-2
ISBN 978-617-7680-27-6 (вип. III)

© Українська Асоціація Викладачів і
Дослідників Європейської Інтеграції, 2019
© Автори статей, 2019

ЗМІСТ

Балджи М. ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО РИНКУ ЗЕРНА: АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	10
Барабаш О. СПРАВЕДЛИВИЙ СУДОВИЙ РОЗГЛЯД У РІШЕННЯХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ	19
Баранник Л., Дулік Т., Александрюк Т. СУЧАСНІ ТРЕНДИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ТА УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ	29
Барна Б., Калитчак Р. ВІДНОСИНИ НОРВЕГІЇ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ: МОДЕЛЬ ДЛЯ НАСЛІДУВАННЯ УКРАЇНОЮ?	43
Бахрушин В. ЄВРОПЕЙСЬКІ РАМКИ КВАЛІФІКАЦІЙ – ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ ІНТЕГРАЦІЇ У СФЕРІ ОСВІТИ	51
Бець М. ДЕРЖАВНЕ КРЕДИТУВАННЯ ПРОЕКТІВ З ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ЯК ЧИННИК ВИРІШЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ УКРАЇНИ	57
Вінська О., Токар В. ГЕНДЕРНИЙ РОЗРИВ У КРАЇНАХ-ЧЛЕНАХ ЄС: ВИМІР ЗАКОНОДАВЦІВ І ТОП-МЕНЕДЖМЕНТУ	65
Гаращук О., Куценко В. ДЕТЕРМІНАНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ – ШЛЯХ ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	72
Гегедош К. ЕВОЛЮЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	83
Гладиш М., Сичов В. МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЄС: ДОСВІД ШВЕЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ	91
Горюнова Є. РОСІЙСЬКА АНЕКСІЯ КРИМУ ТА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	99

7. Островерхова Н.М. Оцінка якості освіти / Н.М. Островерхова // Освіта і управління. – 2005. – Т. 8. – №1. – С. 109-113.

Гегедош К.,
*аспірант з економіки,
Мукачівський державний
університет*

ЕВОЛЮЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

EVOLUTION OF INFORMATION CROSS-BORDER COOPERATION

Анотація: У статті вивчаються особливості інформаційних відносин у прикордонному Закарпатті з країнами сусідами (які спочатку входили до Ради економічної взаємодопомоги, а нині до Європейського Союзу). Виділено 4 періоди зміни інформаційних відносин з 40-х років ХХ століття і по сьогоднішній день. Кожному етапу надано детальну характеристику, як в загальному щодо транскордонних процесів, так і в контексті інформаційного забезпечення.

Ключові слова: інформаційна інфраструктура, інформаційне та інтерактивне транскордонне співробітництво, Закарпаття, Рада економічної взаємодопомоги.

Annotation: The article examines the features of information relations in border Transcarpathia with the countries neighbors (which was originally included in the Council for mutual economic assistance, and now the European Union). Allocated 4 periods of change of information relations with the 40-ies of XX century to the present day. Each step of this detailed description, both in General and for cross-border processes and in the context of information support.

Keywords: information infrastructure, information and interactive cross-border cooperation, Transcarpathian region, Council for mutual economic assistance.

Механізм взаємодії учасників ринку завжди повинен підтримуватися належною інформаційною інфраструктурою. В контексті транскордонного співробітництва (ТКС) ситуація носить аналогічний характер. За останні роки в даній інфраструктурі суттєво видозмінилися її елементи функціонування. Зокрема, через досягнення глобального розвитку комп'ютерної та Інтернет системи. А відтак, цікавим для дослідження виступає аналіз еволюції елементів інформаційної інфраструктури в ТКС. Дослідження будуватиметься за такою методологічною схемою вивчення інформаційних транскордонних відносин:

- описуватимуться основні засади ТКС певного періоду;
- виявляються інформаційні складові в контексті даного;
- пропонується найбільш вдале дефініційне визначення механізму інформаційного ТКС відповідного періоду розвитку.

Наукова робота будуватиметься на прикладі історії Закарпатської області (за висновками Чучки І.М. [1], Закарпаття вважається центром транскордонних зв'язків між Україною та ЄС).

В історичному аспекті ТКС Закарпатської області бере свій початок з 1946 року, від коли дана територія приєдналася до складу України. ТКС відбувалося на той час з Угорщиною, Чехословаччиною, Польщею і Румунією (2., с. 105). У перші повоєнні роки, незважаючи на майже непрозорий режим кордонів, спостерігалось взаємне прагнення громадськості, населення прикордонних регіонів до встановлення або відновлення безпосередніх контактів. Первинною формою прикордонних зв'язків було ділове листування між партійними органами та громадськими організаціями з різних питань і сфер спільної діяльності, обмін вітальними телеграмами, листами з нагоди національних свят та ін. [3., с. 9-31].

Встановлення прикордонних зв'язків у цей період також супроводжувалися до участі трудящих сусідніх країн

у естафетах дружби, що часто передбачало відвідування гостями промислових підприємств, організацій, колгоспів Закарпатської області, ознайомлення з формами і методами роботи партійних, радянських установ з питань керівництва відновленням зруйнованого війною народного господарства, будівництва нових об'єктів виробничого і соціально-культурного призначення. Прагнення вивчати досвід Закарпатської області у справі соціалістичних перетворень для сусідніх країн було важливим, так, як дана область воз'єднавшись з Радянською Україною, також проходила початковий етап соціалістичного будівництва. В той же час і Закарпаття вивчало досвід сусідніх країн. Для прикладу 24 вересня 1950 року перша делегація колгоспників Закарпатської області у складі 52 чоловік на запрошення угорських партійних і радянських органів побувала в Угорщині з метою ознайомитися з діяльністю сільськогосподарських підприємств, машинно-тракторних станцій, сільських і районних рад та обмінятися досвідом. Також активно розвивалися дружні відносини між молодіжними організаціями. Надавалася всебічна допомога партнерами один одному на без валютній основі через встановлення прикордонного товарообміну [4, с. 21-107; 2, с. 106-109].

Отже виявлено, що інформаційне транскордонне співробітництво (40-60 рр. ХХ ст.) – це система становлення та поступового зміцнення взаємозв'язків соціально-економічних учасників та суб'єктів суміжних прикордонних територій, який проявляється через механізм вивчення закордонного досвіду (навчально-виробничі партнерські поїздки; начальні-партійні поїздки по вивченню ідеологічної роботи, керівництвом міст, районів, трудових колективів та ін.) в контексті управління розвитком регіону. На даному етапі відсутня інфраструктура інформаційного забезпечення ТКС.

З 1971 року розпочинається другий етап у розвитку транскордонного співробітництва, оскільки це пов'язано з прийняттям країнами-членами Ради Економічної Взаємодопомоги (РЕВ) Комплексної програми дальшого поглиблення і удосконалення співробітництва та розвитку соціалістичної економічної інтеграції [5, с. 235-352]. Осо-

близькістю цього періоду стало переведення ТКС на планову основу на базі річних та дворічних планів.

Продовжувався форма співпраці у вигляді вивчення кращого закордонного досвіду. Але різниця полягала у тому, що:

- копіювання досвіду відбувалося із застосуванням творчого підходу, тобто закордонна практика повинна була пройти апробацію з урахуванням вітчизняної специфіки (виробництва, умов, традицій, середовища) модифікувавши її в нову інновацію. Мукачівські трикотажники при впровадженні запозиченого у словацьких колег агрегатно-групового методу в організації виробництва, внесли суттєву поправку до існуючого бригадного госпрозрахунку. І коли словацькі друзі побували в черговий раз у мукачівців, познайомившись зі своїм методом уже в «мукачівському» варіанті, попросили партнерів надати їм методичну допомогу у впровадженні бригадного підряду [2, с. 115]. Таким чином ефект від ТКС подвоювався та був одночасно взаємовигідним для всіх сторін;

- кожна делегація, яка виїжджає за кордон з метою вивчення передового зарубіжного досвіду, складає план-завдання, де чітко визначено, які саме питання будуть вивчені, в якій формі і в які строки. Після повернення групи від партнерів її звіт заслуховувався в колективі, розглядалися і затверджувалися організаційно-технічні заходи з впровадження конкретних пропозицій;

- обмін досвідом супроводжувався різним інформаційним матеріалом (технічна документація, інформаційні бюлетені, опис передового досвіду, виставки зразків нових виробів, фотовиставки).

Важливою формою розвитку прикордонного співробітництва 70-80-х років стала прикордонна торгівля. Розрахунки здійснювалися на без валютній основі. Спочатку при підписанні угод про торговельне співробітництво товарні списки обміну містили невелику кількість найменувань, в подальшому ці списки розширилися за рахунок нових товарів. Структура товарообмінних операцій постійно змінювалася в залежності від попиту і пропозиції. Наприклад, угорська сторона впродовж багатьох років включала в списки такі закарпатські товари: розкладні ліжка, преси

для соків, жіночі та чоловічі велосипеди, швейні машини, піаніно, бджолиний мед тощо; словацька сторона включала: дитячі велосипеди, столові прилади, керамічні вироби, радіотовари, електролампи тощо; румунська сторона включала: парфумерно-галантерейні вироби, швейні машини, велосипеди різних категорій та статей й ін. [2, с. 119].

Тобто, в період радянського панування, коли був гострий дефіцит багатьох товарів, у прикордонному Закарпатті впроваджувалися основи ринкової економіки й маркетингу, що проявилось через те, що:

- торговельні мережі мали розширений асортимент за рахунок імпорتنих товарів. Тобто, для замовлення їх, в першу чергу необхідно було знати на які буде попит, а отже проведення маркетингових досліджень здійснювалося і в радянському часі;

- торговельні бази та склади були більш пустими за рахунок того, що надлишковий товар, на яких внутрішній попит був задоволений, експортувався закордон. Тобто застосовується частково маркетингова та логістична концепція.

Маркетологами на той період були товарознавці, які формували специфікацію та структуру товарообміну. А з 80-х років вже присутній окрім інформаційного маркетингу рівня «GB2C» (державний бізнес для споживача) – інформаційний маркетинг «GB2GB» (державний бізнес для іншого державного бізнесу). Іншими словами розпочинається об'єднання радянських підприємств з підприємствами і організаціями країн-членів РЕВ. Зокрема, вони могли самі вибирати для себе партнерів, визначати конкретні напрямки співпраці, підписувати господарські товари і контракти на поставку продукції і надання послуг, погоджували ціни. Особливо ці відносини проявилися через: одержання в оренду відповідних машинних устаткувань, обладнань; проводились спільні науково-дослідні, експериментальні та інші роботи; кращого використання виробничих потужностей партнера; виконуються замовлення партнера за його зразками і з давальницької сировини, що сприяє не тільки додатковій зайнятості робочої сили і завантаженню потужностей, а й формуванню кадрів спеціалістів згідно з вимогами нових рівнів господарювання, яке існує в євро-

пейських країнах тощо. Особливо активізувалася ця робота в 1986 році, і не тільки між підприємствами одного профілю, але й різнопрофільними. Ця форма ТКС укладалася через угоди про прямі виробничі зв'язки.

Отже, дослідження показує, що інформаційне транскордонне співробітництво 70-90-х років суттєво покращилося та збагатилося. А тому, під інформаційним ТКС слід розуміти механізм міжнародних інформаційних відносин з приводу вивчення успішного закордонного досвіду управління соціально-економічними процесами на рівні мікро- (підприємством) та мезосередовищі (міст, області), а також аналізу та формування маркетингових інформаційних даних через вивчення незадоволеного внутрішнього попиту та закордонного його надлишку з метою задовольнити внутрішні потреби прикордонного регіону певної продукції чи партнерській співпраці. Інформаційною інфраструктурою виступають звіти, проекти, технічна документація та ін. в окремих підприємств та управлінців території.

Після відокремлення України від радянського простору, реальні процеси по транскордонному співробітництві на Закарпатті почали втрачати ту могутню силу, яка набувалася довгі роки. Хоча, науковий та громадський сектори навпаки розпочали проведення безлічі досліджень в даному напрямі, проте підприємницький – в даному процесі виявився менш помітно активним учасником.

Публічний сектор, який втратив свою монополію на підприємницьку діяльність, повинен був створити всі умови для розвитку бізнесу в сучасній системі міжнародного поділу праці. Було створено Карпатський Єврорегіон, Закарпатську агенцію регіонального розвитку, Карпатські торгово-промислові палати. Проте із-за недосконалого фінансового та організаційного механізму функціонування, ці утворення не змогли реалізувати бажаний потенціал у ТКС.

Але в той же час, інфраструктура інформаційного транскордонного співробітництва в порівнянні з радянською практикою підвищила свою значимість. Зокрема [6, с. 284-286]:

1. агенції регіонального розвитку в регіонах формуються з метою максимального наближення нормативно-правової та інформаційно-методичної підтримки до цільових груп

транскордонної співпраці. В такому разі інформування і залучення фахівців та громадськості, ЗМІ та інших цільових груп ТКС можуть здійснюватись шляхом проведення відповідних навчальних і дискусійних семінарів, слухань, круглих столів, робочих зустрічей з безпосередньою участю фахівців і представників громадськості та ЗМІ;

2. центри транскордонного співробітництва (ЦТКС) як активна форма інформаційного забезпечення проводять так звану пропагандистську діяльність, тобто пропагують науковий потенціал, як правило, вищого навчального закладу – університету – за кордоном, серед наукових кіл, інформують і надають персональні консультації працівникам ВНЗ щодо можливих напрямків міжнародного наукового співробітництва, здебільшого з організаціями-партнерами. Так, при Ужгородському національному університеті такий центр уже діє. Головною метою його є донесення до українських вчених можливостей отримання позабюджетного фінансування. Саме для цього організуються презентації, семінари, запрошуються до співпраці бізнес та зарубіжні партнери. Фактично, ЦТКС є інформаційним координатором у сфері наукових досліджень.

3. громадський центр транскордонного співробітництва, що може відігравати провідну роль у посиленні інформаційного забезпечення в контексті аналізу грантів, програм, проектів, які даним центром реалізуються з метою вирішення проблемних питань в прикордонному регіоні;

4. наявність відповідних департаментів та відділів при обласних та місцевих органів управління: транскордонного співробітництва та євроінтеграції, зовнішньоекономічних зв'язків та туризму тощо. Тут працюють експерти, які володіють двосторонніми знаннями з тих чи інших проблем транскордонного розвитку території.

Отже, інформаційне транскордонне співробітництво з 90-х років і до сьогодні визначилося як діяльність прикордонних інституцій, які в своїй діяльності особливу увагу привертають збору, аналізу, зберігання та використання отриманого інформаційного продукту, як для власної діяльності, так і для ознайомлення суміжним учасникам регіональних міжнародних економічних відносин.

Але на сьогодні в період становлення цифрової ери суспільства, ефективний розвиток ТКС буде все більшою мірою в контексті інформаційного забезпечення також проявлятися інтерактивно через монітори його учасників та суб'єктів його управління. Тому сучасне інформаційне транскордонне співробітництво переходить в новішу категорію – інтерактивне ТКС.

Тож тому у вузькому загальному розумінні під інтерактивним транскордонним співробітництвом розуміємо процеси по сприянню та поглибленню ділових відносин за допомогою комп'ютерної Інтернет мережі на рівні євро регіональних організаційних утворень. Проте, важливо більш точно розуміти цей механізм, визначивши його ширший сенс трактування, а тоді – інтерактивне транскордонне співробітництво являє собою особливу форму міжнародної інформаційної інтеграції, яка утворюється через програмно-методичний комплекс цифрової мережі прикордонних суб'єктів суміжних держав, формуючи транскордонну базу даних, за допомогою якої виводяться ділові відносини на різних рівнях (місцевими та регіональними органами влади, громадськими та підприємницькими структурами, а також науково-педагогічними закладами), які спрямовані на вирішення суспільно-економічних проблем транскордонних територій, шляхом встановлення і поглиблення соціальних, економічних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших зв'язків між його учасниками

Список використаних джерел:

1. Чучка І. М. Закарпаття – центр транскордонних зв'язків України-ЄС / І. М. Чучка // Актуальні проблеми обліково-аналітичного процесу в управлінні підприємницькою діяльністю [Електронний ресурс]: матеріали VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (22 листопада 2018 року) / гол. ред. М.В. Реслер. – Мукачево : МДУ, 2018. – С.2-57-264 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://msu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/12/%D0%9C%D0%B0%D1-%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%B8-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97-2018.pdf>

2. Дяченко Б. І. Історія розвитку транскордонного співробітництва Закарпаття / Б. І. Дяченко, Н. М. Жулканич, М.А. Лендел, П. Ю. Студеняк / Транскордонне співробітництво в умовах розширення Європейського Союзу на Схід: монографія / В.П. Мікловда, М.А. Лендел, С.С. Слави, С.В. Сембера та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф., член-кор. НАН України В. П. Мікловди. – Ужгород : Карпати, 2006. – С.105-138

3. Шманько Г. И., Будкин В. С., Грефс К. Х. и др. Приграничное сотрудничество социалистических стран: опыт, проблемы, перспективы. – К.: Наук.думка, 1990. – 170 с.

4. Шманько Г. И., Сюсько И. П. и др. Региональные аспекты приграничного экономического сотрудничества СССР со странами СЭВ / Раздел Ужгородского отдела Института социальных и экономических проблем зарубежных стран АН УССР. – М., 1983. – 190 с.

5. Передрій О. С., Студеняк П. Ю., Устич І. І., Дяченко Б. І. Прикордонне співробітництво Закарпатської області із суміжними територіями сусідніх держав (1945-1991) / Нариси історії Закарпаття. Том III (1946-1991). – Ужгород, 2003. – С. 232-252

6. Товканець С. А. Інформаційне забезпечення міжнародного бізнесу в рамках транскордонного співробітництва / С. А. Товканець, Г. В. Товканець // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 10 (112). – С. 281–287.

Гладиш М.,

к. п. н., доцент,

*Львівський національний університет
імені Івана Франка*

Сичов В.,

*аспірант кафедри міжнародних
відносин і дипломатичної служби*

*Львівський національний університет
імені Івана Франка*

МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЄС: ДОСВІД ШВЕЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>